

IGAZSÁGÜGYI MINISZTER

Dr. Sulyok Tamás úr,
az Alkotmánybíróság elnöke

Iktatószám: XX-AJFO/208/.../2020.

Hivatkozási szám: IV/701/2020.

Dr. Bitskey Botond úr,
az Alkotmánybíróság főttkára
részére

Alkotmánybíróság

Budapest

Donáti u. 35-45.

1015

Tárgy: a IV/701/2020. számon érkezett indítvánnyal kapcsolatos jogi vélemény

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Főttkár Úr!

Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. és 27. §-ai alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kezdeményezte, hogy az Alkotmánybíróság (a továbbiakban: AB) állapítsa meg a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.) 10/A. § (2) bekezdésének alaptörvény-ellenességét, továbbá kérelmezte, hogy – amennyiben az AB a hivatkozott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességét nem tartaná megállapíthatónak, akkor – állapítsa meg az AB a Debreceni Ítéltábla Pf.II.20.382/2019/4. számú permegszüntető végzése alaptörvény-ellenességét annak megsemmisítése mellett. A tárgybeli indítvánnyal összefüggésben az alábbiak szerint tájékoztatom.

Mindenekelőtt kiemelendő, hogy az Igazságügyi Minisztérium tiszteletben tartja a bírói függetlenséget, valamint a hatalom megosztásának Magyarország Alaptörvényében (a továbbiakban: Alaptörvény) rögzített elvét, mint a Magyar Állam működésének alapját, ezért a jelen amicus curiae beadványban nem került megvizsgálásra az indítványban hivatkozott, egyedi ügyben hozott bírósági határozat.

Az Indítványozó részéről sérelmezett, alaptörvény-ellenesnek vélt jogszabályi előírás az igazságügyért felelős miniszter első helyi kodifikációs feladat- és hatáskörébe tartozó jogszabály részét képezi, ezért a jelen amicus curiae beadvány keretében – az Abtv. 57. § (1b)

bekezdése alapján – a támadott rendelkezéssel összefüggő jogi véleményemet kívánom ismertetni, amelyet az indítványban foglaltakra figyelemmel, azonban az annak alapjául szolgáló iratok, illetve bírósági határozatok ismeretének hiányában alakítottam ki.

I. Előzmények

Az Indítványozó – aki egy vadásztársaságban tagsági jogviszonnal rendelkezett – egymást követően több alkalommal, közgyűlési határozattal kizárásra került a vadásztársaságból. Az Indítványozó valamennyi ilyen esetet követően bírósági eljárást kezdeményezett a tagkizárásra irányuló határozat felülvizsgálata érdekében.

A több alkalommal történt tagkizárásra azért került sor, mert a bíróság a megindított eljárásokban az adott tagkizáró határozat végrehajtását – az érdemi döntése meghozataláig – felfüggesztette, a közgyűlési többség pedig vélhetően a tagkizárást felfüggesztő döntések következményét kívánta elkerülni az Indítványozó újból történő kizárásával.

A harmadik tagkizáró határozattal kapcsolatosan indított eljárás során azonban a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasította, így ezen közgyűlési határozat hatályban maradt. Ezen utóbbi, hatályos és jogorvoslattal már nem támadható határozatra tekintettel a korábbi tagkizáró határozatokkal összefüggő egyesített eljárásban a bíróság a Ptké. 10/A. § (2) bekezdése alapján a pert megszüntette arra hivatkozással, hogy a keresetindítási jogot megalapozó tagsági jogviszony megszűnt, azonban annak a peres eljárás teljes időtartama alatt fenn kell állnia.

Az Indítványozó álláspontja szerint nem szolgálja az Alaptörvény 28. cikkében foglalt követelményeket, azaz a józan észnek és a közjónak megfelelő célt a támadott jogszabályi rendelkezés (illetve a bírói döntés), amennyiben arra hivatkozással – a visszaélészerű joggyakorlásnak teret engedve – megvonásra kerül a féltől a perbeli legitimáció (keresetindítási jog).

II. A tárgybeli indítványban támadott jogszabályi rendelkezéssel kapcsolatos álláspont

II. 1. A perbeli jogképesség, a keresetőségi jog, valamint az aktív, illetve a passzív perbeli legitimáció fogalmainak értelmezése

A perbeli legitimáció (keresetindítási jog) fogalmával összefüggésben mindenekelőtt indokolt tisztázni a perbeli jogképesség, a keresetőségi jog, valamint az aktív, illetve a passzív perbeli legitimáció fogalmai közötti különbséget.

1.) A perbeli jogképességről a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 48. §-a, illetve a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 33. §-a rendelkezik.

A perbeli jogképesség – amely a polgári jogi jogalanyisághoz kapcsolódik – azon képességet jelenti, hogy valaki a perben fél lehet. A perben az lehet fél, akit a polgári jog szabályai szerint jogok illethetnek meg és kötelezettségek terhelhetnek.

2.) A perbeli jogképességtől eltérően az úgynevezett keresetőségi jog – amelyet perbeli legitimációnak is szoktak nevezni – a fél és a per tárgya közötti anyagi jogi kapcsolatra vonatkozik. Az anyagi jogi rendelkezésen alapuló keresetőségi jogot jogviszony vagy jogi érdekelttség alapíthatja meg.

A perbeli legitimáció vizsgálata annak megállapítására irányuló követelményt támasztja a bírósággal szemben, hogy a keresetet vajon az igényérvényesítést megalapozó anyagi jogi rendelkezés jogosultja érvényesíti-e, azaz a felperest megilleti-e a keresettel érvényesített jog.

Ezen utóbbi kérdés eldöntése az ügy érdemére vonatkozik, azaz erről a bíróságnak – az érdemi vizsgálatot követően – az ügyet érdemben eldöntő határozatban (jellemzően ítéletben) kell állást foglalnia.

3.) Az „aktív” vagy a „passzív” perbeli legitimáció az előbbieken kifejtettekkel ellentétben eljárásjogi jellegű kérdés. Azt fejezi ki, hogy a pert csak jogszabályban erre feljogosított személy indíthatja meg, vagy az adott eljárás csupán meghatározott személy vagy személyek ellen indítható. Ezen utóbbi követelménynek történő megfelelés perelőfeltételnek minősül, hiányuk tehát perakadályt jelent, amely a keresetlevél visszautasítását, vagy a per megszüntetését eredményezi. Ilyen esetekben tehát az eljárás érdemi vizsgálat, illetve érdemi döntés nélkül zárul.

II. 2. Az Indítványozó részéről kifogásolt jogszabályi rendelkezéssel összefüggő megjegyzések

A vadásztársaság (amely a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény 16. § (1) bekezdés a) pontja szerint egyesület) tagjának kizárása érdekében a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:70. §-ában¹ meghatározott esetben hozható határozat.

A Ptk. 3:35. §-a akként rendelkezik, hogy a jogi személy tagja kérheti a bíróságtól a jogi személy szervei által hozott határozat hatályon kívül helyezését, ha a határozat jogszabálysértő, vagy a létesítő okiratba ütközik.

A Ptké. – Indítványozó részéről támadott – 10/A. § (2) bekezdése értelmében a Ptk. 3:35. §-a szerinti keresetindítási jognak (amely a tagsági jogviszonyon alapul) a per során folyamatosan, annak befejezéséig fenn kell állnia. Amennyiben a keresetindítási jogot megalapozó jogviszonyban bekövetkezett változás folytán a keresetindítási jog megszűnik, a bíróság a pert megszünteti.²

A Debreceni Ítéltábla – az Indítványozó által kifogásolt – permegszüntető végzésében döntése jogalapjaként a régi Pp. 130. § (1) bekezdésének g) pontjára³ hivatkozott, azaz az

¹ Ptk. 3:70. § (1) bekezdés: „A tagnak jogszabályt, az egyesület alapszabályát vagy közgyűlési határozatát súlyosan vagy ismételten sértő magatartása esetén - bármely egyesületi tag vagy egyesületi szerv kezdeményezésére - a taggal szemben kizárási eljárás folytatható le, ha az alapszabály a kizárást lefolytató szervet és a tisztességes eljárást biztosító szabályokat meghatározta.”

² Ptké. 10/A. § (2) bekezdés: A Ptk. 3:35. §-a alkalmazásában a **keresetindításra**, vagy a jogi személy határozata ellen benyújtott kereset tárgyában meghozott ítélet elleni felülvizsgálat kezdeményezésére **való jogosultságnak, keresethetőségi jognak, illetve perbeli legitimációnak (a továbbiakban: keresetindítási jog)** a per során folyamatosan, a per befejezéséig - ideértve e rendkívüli jogorvoslatot is - fenn kell állnia. Ha a keresetindítási jogot megalapozó jogviszonyban bekövetkezett változás folytán - a jogutódlás esetét kivéve - a keresetindítási jog megszűnik, a bíróság a pert megszünteti. Ha a pert a másodfokú bíróság vagy a felülvizsgálat során a Kúria szünteti meg, a másodfokú bíróság, illetve a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét, illetve a jogerős ítéletet végzéssel teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll, hatályon kívül helyezi.

³ régi Pp. 130. § (1) bekezdés g) pontja: „[A bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül [125. § (1) bek.] elutasítja, ha megállapítható, hogy]

g) a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, vagy a per csak jogszabályban meghatározott személy ellen indítható, illetve meghatározott személyek perben állása kötelező, s a felperes e személyt (személyeket) - felhívás ellenére - nem vonta perbe, továbbá - ha jogszabály másként nem rendelkezik a

aktív perbeli legitimáció hiányát állapította meg, perakadálnak tekintve a tagsági jogviszony megszűnését.

Ugyanakkor a Ptké. támadott 10/A. § (2) bekezdése – a Ptk. 3:35. §-ával összefüggésben – a keresetindításra való jogosultság, a keresetőségi jog, valamint a perbeli legitimáció fogalmainak együttes megnevezésére vezette be a keresetindítási jog fogalmát.

Az előbbieken írottak alapján tehát a Ptké. kifogásolt rendelkezése tekintetében nem csupán annak van jelentősége, hogy formálisan tag-e, vagy nem az eljárást megindító személy, hanem azon kérdés is vizsgálatot igényel, hogy fennáll-e a perindító személy jogi érdekeltsége a közgyűlési határozat hatályon kívül helyezése vonatkozásában, vagyis az sérti-e a tag jogos érdekét (kereshetőségi jog).

Amennyiben például egy tag önként szünteti meg a tagsági jogviszonyát, azonban a tagsági jogviszony megszűnése előtt olyan közgyűlési határozat hatályon kívül helyezését kérte, amely kizárólag a tagsági jogviszonya fennállása esetén érintené a jogos érdekeit, akkor kijelenthető, hogy a per kimenetele már nem befolyásolja a volt tag aktuálisan fennálló jogi érdekeit.

Azonban más megítélés alá esik az olyan (tárgybeli indítvány alapjául szolgáló ügyben is kialakult) helyzet, amikor a tag a – rá nézve sérelmes – kizáró határozat hatálytalanságának megállapítását kéri, hiszen ilyen esetben a per kimenetele, valamint az eljárást megindító tag jogi érdeke közötti kapcsolat nem szűnik meg azáltal, hogy már nem tekinthető formálisan tagnak, ugyanis továbbra is érdekeltsége fűződik ahhoz, hogy a sérelmezett kizáró határozat hatályon kívül helyezésre kerüljön a bíróság részéről.

Az előbbieken szemléltetett esetekre figyelemmel a Ptké. támadott rendelkezésének tartalma alapján megállapítható, hogy a jogalkotó anyagi jogi oldalról közelíti meg a keresetindítási jogot megalapozó jogviszonyban bekövetkező változást, azaz az „érdekműlást” tekinti mérlegelendő szempontnak a per megszüntetése szempontjából.

Az indítványban kifogásolt törvényi szabályozás azon ésszerű követelményt fogalmazza meg a bírósággal szemben, hogy csupán abban az esetben vizsgálja érdemben az egyesület önrendelkezési jogának körébe tartozó, tagkizárással irányuló határozatot, amennyiben a perindító személynek a határozat hatályon kívül helyezéséhez jogi érdeke fűződik. Az Indítványozó ezen érdekeltsége – a tárgybeli indítvány alapját képező ügyben – mindaddig fennáll, ameddig az egyesületből történő kizárással kapcsolatosan előterjesztett jogorvoslati kérelme érdemben elbírálásra nem kerül.

Álláspontom szerint a – tagot az egyesületből – kizáró határozat bírósági felülvizsgálata iránti per megindítása esetében maga a kizárás alapozza meg az aktív perbeli legitimációt, azaz a keresetindítás alapjául éppen az szolgál, hogy az egyesület a tag jogviszonyát kizárással megszüntette, és ezen intézkedés a tag számára sérelmes.

A fentiekben írottakra tekintettel kijelenthető, hogy a Ptké. sérelmezett 10/A § (2) bekezdése alapján nem szűnhet meg a per folytatásához fűződő érdeke azon tagnak, akinek az egyesület – az eljárás folyamatban léte alatt – ugyanazon okból szünteti meg a tagsági jogviszonyát, mint amely miatt a tag az egyesülettel szemben a pert kezdeményezte.

A keresetindítást megalapozó jogviszonyban ugyanis – az újabb kizáró határozatok meghozatala okán – nem következik be olyan változás, amely a keresetindítási jogot megszüntetné és így a folyamatban lévő per megszüntetésének kötelezettségét eredményezné.

munkáltató helytállási kötelezettsége körébe tartozó személyiségi jogot sértő tevékenység, illetve károkozás miatt a pert a munkavállaló ellen indították.”

II.3. Az Alaptörvény 28. cikkébe ütközés

Az Indítványozó – a támadott rendelkezés Alaptörvénybe történő ütközése kapcsán – kizárólag az Alaptörvény 28. cikkét jelölte meg az Abtv. 26. § (1) bekezdésére figyelemmel (lásd Indítvány 3-4. oldal).

Az előbbieken írottakkal összefüggésben kiemelendő, hogy a 3195/2020. (VI. 11.) AB határozatban rögzítésre kerültek az Alkotmánybíróság részéről a következők: „[a]z Alkotmánybíróság a befogadhatóság feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítványban szereplő, sérülni vélt alaptörvényi rendelkezések egy része nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított és védett alapjogának, így ezekre alkotmányjogi panasz nem alapítható. E körbe tartozik az indítványozók által megjelölt alaptörvényi rendelkezések közül az Alaptörvény 28. cikke. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a bírósági döntést az Alaptörvény 28. cikkével összefüggésben – mivel a kérelem e tekintetben az Abtv. 26–27. §-ban foglalt követelményeknek nem felel meg – érdemben nem vizsgálhatta [lásd például: 3237/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [19]; 3289/2017. (XI. 14.) AB végzés, Indokolás [30]].”

A fentiekben foglaltak alapján megjegyzendő, hogy – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata értelmében – az Alaptörvény 28. cikkében rögzített szabály nem minősül az Indítványozó Alaptörvényben biztosított és védett alapjogának, tehát ezen rendelkezésre alkotmányjogi panasz nem alapítható.

III. Összegzés

Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy a Ptké. támadott rendelkezése – az indítványban rögzített érvek alapján – nem ütközik az Alaptörvény előírásaiba, figyelemmel arra is, hogy az Indítványozó részéről kifogásolt szabály nem vonja meg a perbeli legitimitációt az egyesületből kizárt tagtól a tárgybeli indítvány alapját képező ügyben.

Kérem a tájékoztatásom szíves elfogadását.

Budapest, 2020. augusztus „26”.

Tisztelettel:

